

De bijbelse kernwoorden
(oogst/ oogsten)

I. HET OUDE TESTAMENT

I. A. Het Hebreeuwse (werk)woord qaatsiyr en qaatsaar

Onderstaande gegevens zijn verzameld uit Gesenius' Hebr. und Aram. Handwörterbuch; 16^e Aufl. 1915 en Abr. Trommius, Nederlandse Concor-dantie. Zie onder I.A.a.

I. קָצִיר (קצר im Kalender ZAW 29 223; äg. aram. כציר [s. z. 2] APO 58 2; v. קצר I; Lag., Ü. 173) *csir.* קציר, m. *suff.* קָצִירָה, m. — 1. Ernte (Mitte April bis Mitte Juni, ZDPV 4 76. Rob., Pal. 2 504. 522. 597. 628. 668. Vogelst., LwP 57 ff.) Gn 8 22. 45 6. Jes 17 11 (s. zu קָר); Zeit der Ernte Pr 6 8. 10 5. 20 4. 26 1; vollst. עֵת קָצִיר Jer 50 16, יָמֵי קָצִיר Jos 3 15, יוֹם קָצִיר Pr 25 13. Weizenernte Gn 30 14. Ex 34 22. Ri 15 1. 1S 6 13. 12 17; Gerstenernte 2S 21 9. Ru 1 22. 2 23. Erntefest (Pfingstfest) Ex 23 16 (s. z. שָׁבוּעַ). Freude bei der Ernte Jes 9 2. Ob קָצִיר Jes 18 4f. Wein- u. Obstlese bed., ist unsicher; Duhm l. V. 5 בְּצִיר, vgl. 16 9 m. Jer 48 32. — 2. das geerntete Getreide Jer 5 17. 8 20. Jo 1 11. Hi 5 5 (l. קָצִיר); das zu erntende Getreide Jo 4 13. — Jes 17 5 ist z. l.: קָצִיר; zu 2S 23 13, wofür 1Ch 11 15 הָצִיר hat, s. Budde.

I.A.a. Betekenis van de tekstgegevens (oogst)

1. Over de oogst (van midden april tot midden juni)
 - a. Algemeen: Gen.8:22; 45:6; Jes. 18:4v; Jer. 48:32;
 - b. Tarweoogst:: Gen. 30:14; Richt. 15:1; 1 Sam. 6:13; 12:17;
 - c. Gersteoogst:: 2 Sam.21:9v; Ruth 1:22; 2:21, 23;
 - d. Oogst-/ Pinksterfeest:: Ex.23:16;
 - e. Vreugde bij de oogst: Jes. 9:2; 16:9;
 - f. In de tijd van de oogst: Ex.34:21 (ook dan op de zevende dag rusten); Joz. 3:15; 2 Sam.23:13; Spr. 6:8;

10:5; 20:4; 25:13; 26:1; Jer. 50:16.

2. Het geoogste gewas:

Job 5:5; Jer. 5:17; 8:20; Jo.1:11; 3:13. Zie verder Jes. 17:5vv.

I. קָצִיר nh. ernten, Amarna 244 14 *ka-sira*) wahrsch. Ernte, als Kanaanismus; gew. als: abkürzen, abschneiden, v. קצר II abgeleitet, dag. v. Fr., BzA 3 63, z. ar. قَصَلَ, قَصِيلٌ frisch geschnittenes Getreide, gestellt, s. auch Schulth., HW 64 f.; vgl. Del., Pro 166 f., der als Grundbed. binden, knüpfen (syr. קטר, ass. *kašâru*, äth. ቋረረ) verm. (s. aber z. קשר); ähnl. Holma, AbP 67, der קצר II als: eebunden, verkrüppelt, kurz s., damit verbindet. Ob קציר II Zweig, damit zusammenh., ist zweifelh.

I.A.b. Betekenis van de tekstgegevens (oogsten/ maaien)

Het Hebreeuwse werkwoord qaatsaar heeft de betekenis van oogsten/ maaien. Zo in de navolgende teksten. Het gaat dan vrij algemeen over de letterlijke betekenis van het veldwerk of ook over de figuurlijke betekenis van zaaien en maaien.

Kal pf. i. p. יִקְצֹר, יִקְצְרוּ; *impf.* יִקְצֹר, יִקְצְרוּ; *Pr* 22 8, *Ki.* (יִקְצְרוּ); *i. p. suff.* יִקְצְרוּ; *m. suff.* יִקְצְרוּ; *imp.* יִקְצְרוּ; *inf.* קָצֵר, *m. suff.* יִקְצְרוּ; *pt.* קָצְרוּ, *pass. pl. f.* קָצְרוּ — ernten, *m. d. acc.* קָצִיר Lv 19 9. 23 10. 22. 24 19. 1S 8 12, קָצִירָה Lv 25 5. 11, קָצִיר 1S 6 13, שָׁבִילִים Jes 17 5, בְּלִילִי Hi 24 5 *Kr.*, קָצִים Jer 12 13, *abs.* Ru 2 9, neben זרע 2K 19 29. Jes 37 30. Mi 6 15. Koh 11 14; *pt.* der Schnitter 2K 4 18. Jer 9 21. Am 9 13. Ps 129 7. Ru 2 3—7. 14 (vgl. auch zu קָצִיר I). Bildl. Hos 8 7. 10 12. 13. Ps 126 5. Pr 22 8. Hi 4 8. (Sir 6 19. 7 3).
Hiph. impf. יִקְצְרוּ — Hi 24 6 *Ki.* wohl: Ernte halten.
Deriv.: קָצִיר I (II?).

Lev. 19:9; 23:10,22; 25:5, 11; Deut. 24:19; Ruth 2:3-7; 1 Sam.6:13; 8:12; 2 Kon. 4:18 ; 2 Kon. 19:29 (=Jes.37:30); Job 4:8; 24:6; Ps.126:5; Ps.129:7; Jer. 9:22; Spr. 22:8; Jes.23:3; Jer.5:24; 12:13; 51:33; Mi.6:15; Hos.6:11; 8:7; 10:12v; Am. 9:13.

I.A.a Samenvatting + toepassing

van de tekstgegevens (oogst)

1. God belooft aan Noach na de zondvloed, dat zaaiing en oogst, en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht, niet ophouden (Gen.8:22). Dit is de allerbeste levensverzekering ooit (van Godswege). Vgl. Jer. 5:24.

2. Dat wil niet zeggen, dat er nooit eens zeven jaren van droogte en hongersnood kunnen komen, zoals in Egypte (jaren zonder zaaiing en oogst (Gen. 45:6). Maar hoe wonderbaarlijk worden ook dan Jakob en zijn familie d.m.v. Jozef in het leven gehouden.

3. De oogsttijd onder oud-Israël was van midden april tot midden juni. Dat was een tijd van grote vreugde en van dank aan God. Intussen was het ook een periode van hard werken. Men moest immers het staande gewas handmatig maaien met een sikkel (Jer. 50:16), in schoven samenbinden en wegdragen in de schuur. Zie afbeelding.

- In Spr. 6:8 wordt de mier die haar spijs vergadert in de oogst aan de luiaard ten voorbeeld gesteld. Het is een dwaas die in de oogst vast slaapt (Spr. 10:5; 20:4).
- In Spr. 25:13 wordt een trouw gezant een verkwikking van zijn heer genoemd (als koude sneeuw ten dage van de oogst); maar zie ook Spr. 26:1.

4. Hoogtepunten in Israël waren de drie grote feesten (Paas-, Pinkster-of Wekenfeest ('sjaboe'oth') en Loofhuttenfeest ('soekot')). De twee laatste feesten waren oogstfeesten

- Het Pinksterfeest aan het eind van zeven weken na Pasen. Men heeft dan de sikkel gehanteerd. Het zijn de weken van de graanoogst, die beginnen met de gersteoogst en eindigen met de tarweoogst.
- De laatste dag van die periode is dan de (ene) feestdag van 'sjaboe'oth (feest van de zeven weken), een oogst- en dankfeest, ook wel het feest van de eerstelingen genoemd.
- Het Loofhuttenfeest ('soekot') werd gevierd in de herfst (7^e maand), direct na Nieuwjaarsdag en Grote Verzoendag. Eveneens een oogst- en dankfeest. De oude rabbijnen noemden dit feest wel *het feest*. De Israëlieten woonden dan zeven dagen lang in schamele hutten op het dak, herinnering aan de tocht door de Sinaiwoestijn. In Exodus wordt dit feest het feest van de inzameling genoemd (het werk op het land is dan voltooid en de wijnoogst is binnengehaald).

5. Als men begon te oogsten, moest men de eerstelingen van de eerste vruchten van het land aan God (de tempel/ priesterschap) geven, door welke vrome aanbidding de gehele oogst aan de Heere was geheiligd (Ex. 23:16, 19). Hoe verlangend wellicht een kind in huis keek naar die eerstelingen, zijn ouders brachten ze weg als een dankoffer aan God en tot een maaltijd voor de tempeldienaars. Zie Lev. 23:10. Het eerste het beste is voor God. Toen en nu.

6. Op de zevende dag (sabbat) moest men rusten, ook in de tijd van zaaiing en oogst (Ex. 34:21); in het sabbatsjaar (Lev. 25:5) mocht men niet oogsten wat vanzelf gegroeid was; het was ook voor de knecht/ dienstmaagd, dagloner, bijwoner/ vreemdeling, voor vee en dieren. Ook in het jubeljaar mocht men niet zaaien noch inoogsten (Lev. 25:11). Het is opmerkelijk, hoe sociaal deze wetgeving onder Israël door God was ingericht. Wie geen stuk land zijn eigendom kon noemen, kon door deze bepalingen zijn broodtrommel toch gevuld krijgen.

Dat komt ook tot uitdrukking in wat in de wetgeving staat te lezen over de hoek van het veld die men niet geheel en al moest afoogsten en wat op te zamelen was (wat de garvenbinder had laten vallen) moest niet opgezameld worden, ook niet een mogelijk vergeten garf; het was voor (de arme), de wees en vreemdeling (Lev. 19:9; 23:22; Deut. 24:19). Wie denkt hierbij niet aan de Moabietische Ruth op de akker van Boaz in Bethlehem (Ruth 2:3vv).

7. Het is een oordeel van God over de zonden van Israël, als een vijand de oogst/ het geogste en het brood zal gaan opeten, dat voor Israëls zonen en dochters bestemd was (Jer. 5:17). Israël en ook wij zondigen nooit goedkoop. De profeet Jeremia klaagt de nood van zijn volk aan zijn God in Jer 8:20v met de woorden: de oogst is voorbijgaande, de zomer is ten einde; nog zijn wij niet verlost.. Hij weet zich een gebroken man. Zie ook Jer. 5:24. Ook Joël (1:10vv) klaagt over het oordeel van God (de oogst des velds is vergaan).

Welk een wonder, dat de Heere ook dan geen voleinding maakt met Zijn volk. Zie Joël 3:13-19: deze profetie spreekt van Gods oordeel over Israëls vijanden, maar ook van het komende heil voor het Godsvolk. Zie verder Joël 2:23v; Jes. 17:5vv.

8. Ook Amos mag van het herstel van de vervallen hut van David profeteren (Amos 9:13: Ziet de dagen komen, spreekt de Heere, dat de ploeger den maaier, en de druiventreder den zaadzaaier genaken zal, en de bergen zullen van zoete wijn druipen, en al de heuvelen zullen smelten).

M. Henri legt dit als volgt uit: er zal elk jaar een overvloedige oogst zijn en er zullen gedurende heel de zomer zoveel vruchten in te zamelen zijn zelfs tot de herfst, als het de tijd is om weer te gaan ploegen...Vgl. Joël 3:18.

Er is niets op tegen om deze belofte ook letterlijk op te vatten, omdat Gods heil voor Zijn volk zich ook uit in stoffelijke welvaart. Maar daar bovendien profeteren ons deze heilstoezeggingen ook – geestelijk gesproken - van Gods eschatologische toekomst waarin Israël samen met de volken het hart mag ophalen aan de gunst des Heeren die dan haar deel zal zijn.

I.A.b. Samenvatting en toepassing van de tekstgegevens (oogsten/ maaien)

Verreweg de meeste tekstgegevens over oogsten/ maaien (vermeld onder I.A.b ; zie boven) gaan over een figuurlijke betekenis van deze werkwoorden.

Een summary:

- Die moeite zaaien, maaien dezelve (Job 4:8) ¹ Die onrecht zaait, zal moeite maaien (Spr. 22:8). Wie het een ander lastig maakt, onrechtvaardig behandelt, voor ellende zorgt en zich misdraagt tegenover zijn naaste, krijgt zelf met moeite en leed en onheil

¹) M.Henri schrijft bij Job 4:8: Some, by iniquity and wickedness, understand wrong and injury done to others. Those who plough and sow them shall reap the same, that is, they shall be paid in their own coin. Those who are troublesome shall be troubled, [2Th_1:6](#); [Joz7:25](#).

te maken. Hij wordt vroeg of laat met eigen munt betaald; de stok waarmee hij slaat, zal in stukken gaan. Het loopt uit op een grote teleurstelling. Dit lijkt een tegenstelling van wat elders in het OT vaak wordt betuigd, namelijk dat het hen die onrecht doen, in de praktijk vaak voor de wind gaat. Vooral in het boek van de Psalmen echter wordt aanhoudend beleden, dat het de vromen tenslotte wel zal gaan.

Maar 't is mij goed mijn zaligst lot
Nabij te wezen bij mijn God (Ps. 73:14m ber.)

- Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien. Het te zaaien zaad wordt door de zaaier, al gaande en wenende over zijn akker uitgestrooid; maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijn schoven (Ps. 126:5). Het beeld is duidelijk: de zaaier draagt de zaadbuidel en strooit het zaad uit, maar met tranen. Want hoelang had hij van dat zaad met vrouw en kinderen niet kunnen eten. Maar over enige tijd komt, als het wel is, toch de dag, dat hij met zijn sikkel het staande koren afsnijdt, in schoven bindt en die wegdraagt naar de schuur. Het gestrooide zaad heeft veelvoudig vrucht gedragen.

De ballingen in Babel gingen heen uit Kanaän in tranen, maar dit zaaien in tranen was maaien geworden met gejuich, toen zij na 70 jaren terugkeerden in het beloofde land. De Heere had grote dingen aan hen gedaan. Intussen waren de tranen zeker niet allemaal opgedroogd; de wederopbouw bracht nog vele problemen met zich mee. Met tranen zaaien/ met gejuich maaien. Twee dingen die bij elkaar horen

- ✓ We bevochtigen de grond soms ook met tranen in berouw over onze zonden en in vernedering. Maar als God genade schenkt, juichen wij.
- ✓ We krijgen de tranen in onze ogen, als we treuren over en met medechristenen die vervolgd worden. Maar ziende op hun loon dat groot is in de hemelen, zijn wij en zij zielsblij (Matth.5:12).

De belofte van de Heere (zij zullen met gejuich maaien) is vast en zeker. In de taal van Hebr. 12:11: Alle kastijding schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn, maar daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid aan hen die daardoor geoefend zijn. Straks wordt het juichen, als we het resultaat (de oogst) ervan zien. God alle eer en wij geoefend door het lijden om standvastig te zijn en moedig voorwaarts te gaan. Vgl. verder 2 Kon.19:29 (Jes.37:30).

- Tarwe zaaien, maar doornen maaien (Jer.12:13a). Zo kan het ook. Men heeft zich dan alles veroorloofd om eigen veiligheid en welvaart, maar het resultaat is het omgekeerde van wat men dacht te bereiken: een en al ravage/ onkruid. Pas het toe op onderwijzers/ -essen die leven in ontucht en denken inmiddels de jeugd christelijk op te voeden met mooie bijbelverhalen. Denk aan grootschalige bedriegerijen in handelsverdragen met topsalarissen voor de uitvoerders ervan... Is het geen hoog tijd, dat God Zijn toorn daarover openbaart en dat wij als een dorsvloer worden waar alles platgetreden wordt? (vgl. Jer. 51:33). Ook Juda moet vrezen, dat er wel gezaaid is, maar dat men niet zal maaien (vgl. Mi.6:15: Juda is rijp voor vernietiging evenals Efraim); Hos. 6:11)². Zie ook: Hos.8:7: Zij hebben wind gezaaid en zullen een wervelwind maaien; het zal geen staande koren

² Keil-Delitz: As Judah has sinned as well as Israel, it cannot escape the punishment

hebben (over het kalf van Samaria; de oogst van hun goddeloos gedrag). Het Nederl. woordenboek van Van Dale legt dit uit als: het kwaad loont zijn meester.

- Zie tenslotte Hos. 10:12v: zaait u tot gerechtigheid, maait tot weldadigheid; dat is: doe gerechtigheid en weldadigheid. Het is de hoogste tijd om de Heere te zoeken; begin een nieuw leven, geef uw oude bestaan (uw goddeloos leven) zijn congé en zoek de Heere, totdat Hij u genade schenkt. Wie zijn gerechtigheid om voor God te bestaan heeft gevonden in zijn Goël (Verlosser), zal niet kunnen nalaten om gerechtigheid te betrachten in zijn omgang met zijn medemensen.

II. HET NIEUWE TESTAMENT

II.A. Het Griekse woord voor oogst (oogsten) is: θερισμος (therismos)

II. A.a Tekstgegevens/ korte omschrijvingen (volgens Trommius)

Oogst

- De oogst is wel groot (Matth. 9:37; Luk.10:2)
- Bidt dan de Heere van de oogst (Matth. 9:38;. Luk. 10 :2)
- Dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstoot (idem)
- Tezamen opwassen tot de oogst (Matth. 13:30)
- In den tijd van de oogst zal zeggen (idem)
- De oogst is de voleinding der wereld (Matth. 13:39).
- Omdat de oogst daar is (Mark. 4:29)
- Nog 4 maanden en dan komt de oogst (Joh. 4:35)
- Dewijl de oogst is rijp geworden (Openb. 14:15)

Oogsten

- Heft uw ogen op en aanschouwt de landen; want zij zijn alrede wit om te oogsten (Joh. 4:35).
- Ziet het loon der werklieden, die uw landen gemaaid hebben, welke van u verkort is, roept; en het geschrei van degenen die geoogst hebben, is gekomen tot in de oren van de Heere Sebaoth (Jak. 5:4)

II.A.b Samenvatting + toepassing

1. In Luk.10:2 geeft Christus bevelen aan 70 van Zijn volgelingen om twee bij twee van stad tot stad te gaan en overal te verkondigen, dat het Koninkrijk Gods nabij gekomen is. Zo heeft Hij het ook volgens Matth.9:37 - 10:1vv met Zijn 12 apostelen gedaan. Daarbij wordt het uitdrukkelijk gebod gevoegd om de Heere te vragen om arbeiders in de wijngaard uit te stoten, omdat de oogst wel groot is, maar de arbeiders weinig in aantal zijn.

Oogst is in de Bijbel het beeld voor de grote dag van het komende eindoordeel, waarop God de Zijnen in Zijn schuur verzamelt (Mark.4:29). Dat oogsten is evenwel nu reeds aan de gang. Nu reeds zijn maaiers koren te maaien en schoven binnen te dragen. Mensen komen

immers in het heden der genade tot de beslissende keus. Zij zijn Gods akkerwerk (1 Kor.3:9vv). Bij alle decadentie in de maatschappij (geestelijk/moreel), bij alle kaalslag in het kerkelijk leven, roept God nog elke dag zondaren tot bekering en

brengt Hij hen tot geloof in de Zaligmaker. Al wat de Vader aan de Zoon geeft, zal tot Hem komen en die tot Hem komt zal Hij geenszins uitwerpen (Joh. 6:37).

Als Jezus in gesprek is geweest met de Samaritaanse vrouw, begint Hij met Zijn discipelen te spreken over de oogst die aanstaande is (nog vier maanden) en zegt hen, dat de velden reeds wit zijn om te oogsten. Anderen hebben gezaaid (profeten, Johannes de Doper voor hen), zij mogen maaien en loon ontvangen, vrucht vergaderend ten eeuwige leven (Joh. 4:35vv). De vrouw uit Samaria die tot geloof komt in Jezus als de Messias is het symbool van die vrucht. Dat mag de discipelen en ook ons bemoedigen. Wij scheppen moed uit hun behoudenis (Ps. 51:7 ber.).

Intussen moeten wij blijven vragen, of God arbeiders in Zijn oogst uitstoot. Want de oogst is groot, maar de arbeiders zijn weinig. Dat betekent, dat er werk aan de kerk is: heel veel werk, net als in de oogsttijd. Door God geroepen ambtsdragers, dienaren des Woords, evangelisten, bezielde gemeenteleden. Het is de Heere Die daarvoor kan zorgen en wij moeten erom bidden.³

2. In Openb.14:14vv gaat het over de oogst der aarde die rijp is geworden. Dan zal er het onkruid zijn dat tezamen met het graan is opgegroeid. En dan, ja dan zal dat onkruid in bossen worden vergaderd en verbrand en de tarwe vergaderd in Gods schuur (Matth. 13:40vv). Engelen worden uitgezonden met scherpe sikkels waarmee de aarde wordt afgemaaid. En de druiven worden getreden in de wijnpersbak van de toorn van God. En er zal bloed uit de wijnpersbak komen, tot aan de tomen der paarden, 1600 stadiën ver. Vragen we onszelf maar gedurig af, of wij in de dag van Gods gericht niet met deze wereld zullen vergaan.

Ook in Matth.13:24-30, 36vv lezen we, dat de oogst de voleinding der wereld is. En dan gaat het ook over het onkruid dat samen met het graan opgroeide en niet eerder kon worden vernietigd. Het zal in bossen worden gebundeld en verbrand in de vurige oven. Wie zou niet vrezen? Maar hier gaat het tevens over het eeuwig behoud van Gods uitverkorenen. Nu zijn Gods schuren nog niet vol. Dat zal pas het geval zijn, als weldra de laatste uitverkorene zal zijn toegebracht en de engelen uitgezonden worden om alle kinderen van God uit alle windstreken bijeen te vergaderen. Welk een dag zal dat zijn. Zie wat we daarover schreven in Amos 9:13. De totale oogst zal groot zijn. In Openb. 14:1vv horen we van 144.000 uitverkorenen, een symbolisch getal dat een aanduiding is van het volle getal van gezaligden uit Israël en de volkeren (12x12 x 10x10x 10).

Het gaat door het oordeel heen. Maar Gods plannen met Zijn schepping falen niet. Allen die op tijd tot de overgave kwamen aan Jezus Christus, mogen hoop hebben op een hernieuwde schepping. De aarde zal zeker een heerlijk woonoord voor hen worden. En aan alle

³ M. Henri schrijft bij Joh.4:35vv: 'Note, gospel time is harvest time, and gospel work harvest work. The harvest is before *appointed* and expected; so was the gospel. Harvest time is *busy* time; all hands must be then at work: every one must work for *himself*, that he may reap of the graces and comforts of the gospel: ministers must work *for God*, to gather in souls to him. Harvest time is *opportunity*, a short and limited time, which will not last always; and harvest work is work that must be done *then* or not at all; so the time of the enjoyment of the gospel is a particular season, which must be improved for its proper purposes; for, once past, it cannot be recalled. The disciples were to gather in a harvest of souls for Christ.'

Robertson's Word Pictures in Bible Works schrijft: 'Prayer for preachers is Christ's method for increasing the supply'.

ongerechtigheid waarover zij zo vaak intens bedroefd waren, zal een einde zijn gekomen. Voorgoed. Zie ook Jak. 5:4.⁴

⁴ In deze voordracht is gebruik gemaakt van 1. Gesenius' *Hebr. und Aram. Handwörterbuch*; 16^e Aufl. 1915, s.v. qaatsiyr/qaatsaar; 2. Trommius' *concordantie*, s.v. oogst/ oogsten ; 3. E-sword (comm. M.Henri en Keil-Delitz). 4. Woordenboek ISBE = Internat. Standard Bible Encyclopedie, s.v. harvest in E-sword; 5. Robertson's Word Pictures in Bible Works; 6. verschillende commentaren.